

Iskajo vsak tiskati
ta velja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
opredeljeno v tiskarni
sv. Cirila, karolice
ulice št. 8. List se
pošilja do odpovedi.

Šolski katol. tis-
kovnega društva do-
ljuje list brez po-
sobne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Pecnamzni listi dobje
se v tiskarni in pri
gospodu Novaku na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
tajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 32.

V Mariboru, dne 6. avgusta 1903.

Tečaj XXXVII.

Papež Pij X.

Sveta katoliška cerkev ima zopet papeža, čoln sv. Petra krepkega krmilarja. Pij X. se imenuje novoizvoljeni papež. Ko se je v Rimu izvedelo za izvolitev, nastalo je nepopisno navdušenje. In to navdušenje se širi po celem katoliškem svetu, kajti o novem papežu gre glas, da se moč odlikuje po veliki svetosti, dobrem srcu in milem obnašanju. Mi stajerski Slovenci prinašamo novemu papežu v udanosti svoja srca in kličemo: Živel papež Pij X.!

Naš škof pozdravlja novega papeža.

Takoj, ko se je izvedelo, da je dobila katoliška cerkev zopet svojega vidnega poglavarja, izdali so naš prem. knez in škof pastirsko pismo, ki v navdušenih in v znesenih besedah tolmači veliko veselje našega nadpastirja in z njim cele lavantinske vladikove nad izvolitvijo novega papeža. Slove pa to pismo:

V Gospodu ljubljani škofljani! Naznanim vam veselo vest. Papeža imamo v osebi Njih eminence prečastitega gospoda kardinala Jožefa Sarto, ki si je pridejal ime Pij X. S temi prepomembnimi besedami je naznanil najstarejši kardinal diakon zgodovinsko znamenitega dne 4. avgusta tekočega leta z velikega balkona nad vrati Vatikanske bazilike na svetopeterskem trgu težko čakajoči množici izid volitve novega papeža. Takoj so zazneli zvonovi vseh rimskih cerkva in švicarska straža je oddala na svojih mestih strele veselja. Brzjav je hipno raznesel preveselo vest, je bliskoma oznanil zgodovinski dogodek po vsem širnem svetu.

Že četrti volivni dan je stopil v konklavo, ki se je začel v Vatikanu dne 31. julija ob 5. uri popoldne, dekan svetega kardinalskega zbora v spremstvu najstarejšega kardinala mašnika in najstarejšega kardinaldiakona pred Njih eminenco prečastitega gospoda kardinala Jožefa Sarto ter mu je stavil prevažno vprašanje, ali sprejme postavno izvolitev za poglavarja katoliške cerkve. Po kratki, goreči molitvi in pobožnem vzdihljaju k Bogu je sprejel visoki vprašavec izvolitev ter je dobil v tistem trenutku črez vso cerkev popolno oblast in sicer neposredno od Kristusa kot njegov vidni namestnik na zemlji. To je najvišja čast, ki jo more človek doseči na zemlji, je pa obenem tudi najtežje breme, ki ga mora nositi.

Novoizvoljeni papež so si pridejali blagodoneče in nadopolno ime Pij X., pod katerim hočejo cerkev Kristusovo, to je vidno družbo vseh pravovernih kristjanov, kot njen najvišji duhovnik blagoslovljati in posvečevati, kot njen nezmotljivi učenik učiti in kot njen najvišji pastir voditi in vladati.

Po sprejetju izvolitve in po napovedi imena so si sveti oče oblekli papeško obleko, so zasedli svoj prestol ter so sprejeli prvo

izjavo vdanosti in zvestobe od tistih, ki so jih izvolili za poglavarja naše svete cerkve. Kardinali so poklekali pred njim ter jim poljubili roko, na kar so jih sveti oče ljubeznivo objeli. Ta izraz vdanosti in spoštovanja so očetje kardinali ponovili pozneje na različnih krajih še drugo- in še tretjekrat. Po tem genljivem prizoru so novoizvoljeni sveti oče v veličastni baziliki sv. Petra prvokrat slovesno podelili apostolski blagoslov urbi et orbi, to je večnemu mestu Rimu in celemu svetu. V prejšnjih časih so stopili novoizvoljeni papeži na zunanji balkon velike dvorane pri cerkvi sv. Petra ter so od tam podelili vernemu ljudstvu svoj prvi najvišeduhovniški blagoslov. Papež Leon XIII. neumrljivega spomina pa so takoj pri svojem blagoslovu, ki so ga dali dne 20. febr. leta 1878 v dvorani Pavla V., opozorili na izredni položaj svete cerkve, kar so storili zdaj tudi njih neposredni naslednik.

Kakor je bil prvi javni čin novoizvoljenega rimskega papeža blagoslov, tako bo vse njihovo vladanje pod božjim varstvom in z božjo pomočjo trajen blagoslov za vse krščanstvo, za ves človeški rod. — Pač iskreno in ponižno se moramo, preljubi škofljani, zahvaliti Kristusu Jezusu, božjemu ustanovitelju in nevidnemu poglavarju naše svete Cerkve, za veliko milost, da nas ni predolgo pustil osamljenih sirot. V najkrajšem času je uslišal našo milo prošnjo ter je izpolnil svojo apostolom dano slovesno obljubo, ki smo jo slišali brati v mariborski stolnici dne 26. julija tekočega leta pri slovesni sv. maši za srečno izvolitev novega poglavarja svete Cerkve, po drugih župnijskih cerkvah pa dne 2. avgusta pri službi božji za dober izid volitve novega papeža — obljubo namreč: Non relinquam vos orphanos; veniam ad vos. Ne bom vas zapustil sirot; k vam bom prišel. (Jan. 14, 18).

V svoji neskončni dobrotljivosti je Gospod sveti rimsko-katoliški Cerkvi podelil zopet najvišjega pastirja, ki bo po svoji gorečnosti za naše vzveličanje njemu vedno prijeten, nam pa po modrem vladarstvu v čast najsvetejšega Imena vsekdar častljiv.

Da pa bodo Njih Svetosti papež Pij X. po goreči vnemi za naše izveličanje ostali Gospodu Bogu vedno prijetni in nam po modrem vladarstvu v čast najsvetejšega Imena vsekdar častljivi, hočemo neprestano prositi sv. Duha in pa delivca modrosti in umnosti, sveta in moči, učenosti, pobožnosti in strahu božjega, da podeli sv. očetu Piju X. svojo vsemogočno pomoč.

Po prejemu tega pastirskega lista se naj po vseh župnijah pol ure praznično zvoni in v nedeljo potem se naj v vseh župnijskih cerkvah v zahvalo opravi slovesna služba božja z ambrozijansko zahvalnico Te Deum, h kateri se naj prijazno povabijo tudi vele-slavni c. kr. uradi. Vrhutega se naj v kanonu svete maše povzamejo zopet besede una cum famulo tuo Papa nostro Pio; v litanijskih pa

se naj iznova opravi navadna molitev za papeža, da se vsemogočni večni Bog usmili svojega služabnika, našega vrhovnega pastirja, ter jih vodi po potu večnega življenja, da bodo z njegovo pomočjo želeli in z vso močjo storili, kar je njemu, troedinemu Bogu, dopadljivo.

Življenjepis novega papeža.

Prej so se novoizvoljeni papež imenovali Jožef Sarto ter so bili patriarh v Benetkah. Rojeni so bili kot najstarejši izmed osem otrok dne 2. junija l. 1835 v Riese, v škofiji Treviso ter so stari sedaj 68 let. Dne 10. nov. leta 1884 so bili imenovani za škofa v Mantovi. Papež Leon XIII., blagega spomina, so jih dne 12. junija 1883 povzdignili v kardinalsko čast ter jih 15. istega meseca imenovali za patriarha v Benetkah. Dne 25. nov. 1894. leta so kot patriarh obhajali slovesni vzhod v cerkev sv. Marka v Benetkah. Od dne 12. do 15. majnika 1900 so praznovali v cerkvi sv. Jurija na otoku velike slavnosti v spomin stoletnice, odkar so bili dne 14. marcija 1800 v Benetkah izvoljeni kardinal Barnabas Chiaramonti R. S. B. za papeža Pija VII. Bivši kardinal in patriarh Sarto si je pridobil po svoji milosrčnosti in neutrudni delavnosti za slavo božjo in pravo srečo svojih škofljanov vsestransko spoštovanje, ljubezen in vdanost. Kaj čuda, da so ga prednik Leon XIII. imeli za najspodobnejšega moza, ki bi naj po njihovi smrti zasedel prestol sv. Petra. Ko se je patriarh temu začudil ter dejal, da bi ta visoka služba presegala njegove moči, so dejali Leon na to: Mi vemo, da bi vi cerkvi izvrstno služili, za to imate vse potrebne lastnosti.

V Gospodu ljubljani škofljani! Po izpodbudnem vzgledu častljivih očetov kardinalov se hočemo tudi mi novoizvoljenemu poglavarju sv. Cerkve, našemu sv. očetu papežu Piju X., z veseljem pokloniti s tem, da zdaj tukaj v pričo Kralja večnosti, ki v tabernaklju v podobi kruha prebiva in kraljuje, slovesno obljubimo: vidnemu kralju nebeskega kraljestva na zemlji vsekdar in povsod skazovati spoštovanje, ljubezen in pokorščino. Da, Njih Svetosti svetemu očetu papežu smo dolžni najzvestejše spoštovanje kot svojemu najvišjemu duhovniku, o katerem pravi berilo pri sv. maši za izvolitev novega papeža: Vsak veliki duhovnik, vzet izmed ljudi, je za ljudi postavljen v tem, kar je božjega, da prinaša darove in opravlja daritve za grehe, ki more sočutje imeti z onimi, ki so nevedni in v zmoti... In nihče si ne jemlje časti, ampak kogar Bog pokliče, kakor Arona (Hebr. 5, 1—4).

Dolžni smo Njih Svetosti papežu najvdanejšo ljubezen, kot svojemu najvišjemu učeniku, katerega so očetje vesoljnega vatikanskega zbora v slovesni seji dne 18. julija 1870 na podlagi svetega pisma in neprestanega ustnega izročila proglasili nezmotljivim, kedar govori iz svoje učiteljske stolice, to je, kedar odločuje v svoji službi kot učenik in

pastir vseh kristjanov vsled svoje najvišje apostolske oblasti o verskih in naravnih nauk, katere mora verovati vsa Cerkev. V tem slučaju so rimski papež z božjo pomočjo, ki je bila obljubljena sv. Petru, deležni tiste nezmotljivosti, s katero je božji Vzveličar obdaril svojo Cerkev z ozirom na odloke v verskih in naravnih resnicah. Raditega so take razsodbe rimskega papeža neizpremenljive že same na sebi, ne da bi potrebovale še pritrdila cerkve.

Njih Svetosti svetemu očetu papežu smo dolžni tudi najzvestejšo pokorščino kot svojemu vrhovnemu pastirju, kateremu veljajo besede ustanovne listine o prvaštvu sv. Petra: Pasi moja jagnjeta! Pasi moje ovce! (Jan. 21, 15—17). S temi večno znamenitimi besedami je podelil najvišji Pastir vseh vernikov, Kristus Jezus, svojemu vidnemu namestniku na zemlji neomejeno vladarsko oblast nad vso sveto Cerkev.

Kot dobri hvaležni otroci od Boga nam dane matere svete Cerkve hočemo svojega skupnega očeta papeža Pija X. iz vsega svojega srca in iz vse svoje duše spoštovati, ljubiti in ga ubogati. Obenem hočemo s psalmistom za njih goreče moliti: Gospod jih naj obvaruje in ohrani pri življenju ter jih naj osrečuje na zemlji, pa jih naj ne izda v voljo njih sovražnikov. Gospod naj jim da pomoč na mestu njih bolečin. (Ps. 40, 34).

Jezus Kristus, ki je rekel: Ogenj sem prišel na zemljo prinesti, in kaj hočem, kakor da se vname (Luk. 12, 49), naj svojemu namestniku na zemlji, papežu Piju X. podeli milost, da med ljudstvi sveta ohrani ogenj ljubezni do Boga in do bližnjega, ogenj bridkosti in nadlog pa da pogasijo ali vsaj njegovo moč ublažijo in koristno ukrotijo.

Sv. Marija, devica mogočna in usmiljena, sv. Mihael, varuh svete cerkve, sv. Jožef, zaščitnik cerkve in krstni patron novoizvoljenega poveljarja cerkve, sveta prvaka apostolov Peter in Pavel, sv. Pij, patron novega rimskega papeža, in vsi angeli in svetniki božji, pomagajte vidnemu vladarju kraljevstva božjega na zemlji in prosite za njega, da vse, ki so izročeni njegovi najvišji pastirski skrbi, vlada in varno vodi po kraljevem potu resnice in pravice, čednosti in vzveličanja!

Vi pa, bratje, rastite v milosti in spoznanju Gospoda našega in Vzveličarja Jezusa Kristusa! Njemu bodi čast zdaj in vse vekomaj! Amen.

Dano v Mariboru, na praznik sv. Dominika, dne 4. avgusta 1903.

Mihael,
knez in škof.

Politični shod v Rušah.

V nedeljo, dne 2. avg. se je vršil politični shod v Rušah, ki je bil jako dobro obiskan. Predsednik »Političnega društva« v Mariboru, g. dr. Glaser, otvoril zborovanje, pozdravljajoč vse navzoče in povdarja, da je pač današnji obisk dokaz za to, da se mi ne bojimo iti v Ruše, kakor je to trdil neki nemški list.

Gosp. drž. in dež. poslanec Robič veselo pozdravljen pravi, da je prišel radostnega srca poročat o političnem položaju v Ruše, našo vrlo postojanko ob Dravi. Hudo okreca boso vest, katero je razširila »graska tetka« v svet, češ, da se on ne upa med Rušane, ker je že »Štajerčeva« stranka premočna. (To je navadna laž, zakaj »Štajer« (klici: giftna krotka! modras!) ne bode pri kremenitih značajih kakor so Rušani in Pohorjani, imel nikdar nobenega vpliva, zakaj list ni za Slovence, ampak za nemškutarje in odpadnike.

Političen položaj je jako kritičen; od l. 1848. ni bilo v Avstriji oziroma v monarhiji nikdar take zmešnjave kot je sedaj. Leta 1848. so rešili Avstrijo pogina Slovani, naj-

prej Hrvati in potem Rusi. Za te zasluge Slovani niso našli nikdar nobene hvaležnosti; zatirali so jih kolikor so le vedeli in znali. L. 1867. se je Avstrija razkosala v dva dela. Vsaka polovica je dobila svojo ustavo in upravo. To leto 1867 je za Avstrijo usodopolno, smrten greh (klici: hudodelstvo!). Sedaj se ta vladni zistem že v obeh polovicah maščuje. Tam zatirajo Madžari brate Hrvate kakor sužnje, pri nas ne delajo z nami nič bolje Nemci, ki so si pridobili vsled krivičnega zistema nadvlado, dasi so v manjšini. Avstriji je posebno pogodba, ki se je sklenila z Deakom, v največjo nesrečo. Vsled te pogodbe oskodujejo Madžari našo polovico, kjer le morejo. Višji avstrijski krogi so pa proti njim tudi jako popustljivi.

Nečuveno je, ko slišimo sedaj, kar se vrši na Madžarskem. A vzlic temu je vojni minister umaknil cel vojni predlog, da se več uredil je, da se na Madžarskem odpuste meseca avgusta vsi vojaški vajenci kmetskega stanu. Ko smo mi za svojega kmeta to zahtevali v Avstriji, se nam je vse odbilo od vlade, češ, da je to nemogoče; nadalje je isti vojni minister odpravil vsaj nekoliko nemški jezik iz vojaških krogov. To je dejstvo, da Madžari vse dosežejo in to se pod ministrskim predsednikom Khuenom Hedervaryjem, nekdanjim banom hrvatskim, ki je uničil tudi gospodarsko celo Hrvaško. A odklenkalo mu bode kmalu.

Slovenski poslanci so se potegovali za brate Hrvate, da so opozorili tudi v tej polovici Avstrije vlado na velike krivice, ki se gode Hrvatom. (Mi čutimo globoko s Hrvati, saj nas veže v eno celoto zgodovina; z njimi smo stali več stoletij na braniku proti nekristjanom. Poznamo pa tudi najbolj, kako čutijo Hrvati to težko breme madžarske vlade, ker se nam ne godi nič bolje nego njim. Na Spod. Štajerskem so nekateri glavari, ki se hujše obnašajo nego ban hrvatski.

Saj so vendar pri nas iste razmere, naj si bode v uradih ali železnicah. Radi teh razmer je že tudi pri nas med ljudstvom občna nevolja. Državni poslanec je hotel ravno v tem najbolj razburkanem času na Hrvatskem opozoriti našo vlado, da je pri Slovencih isto žalostno stanje. Da bi to dokazal, je stavil nujni predlog za slovenske napise na novi železnici Grobelno-Rogatec, ki pelje le po slovenskih pokrajinah. Obstrukcija Čehov je ta predlog začasno pokopala, a prišel bo čas, da bo zvedel svet o tej priliki, kako delajo politični organi s slovenskim življenjem.

Na Dunaju je od dne do dne slabše. Trgovinska nagodba bi se morala rešiti. A to lahko trdim, da je to ministrstvo ne bode spravilo pod streho. Čehi ne puste razpravljati v državnem zboru o avstrijskih potrebščinah, dokler jim vlada ne da, kar jim postavno gre. Vlada jim je pa, kakor Jugoslovanom, tako naklonjena, da še ni hotela nobene izjave dati o češkem vseučilišču in porabi jezika v uradih. Radi tega je odstopil češki minister Režek, tako, da je položaj še nevarnejši. V jeseni mora priti v parlamentu do poloma. Nemške stranke, katere hočejo le gospodariti z nami, nečejo privoliti, da bi se Mladočehom in Jugoslovanom izpolnile najpotrebnejše zahteve. Radi tega je pač samo ob sebi pravično, da onemogočijo Čehi in Jugoslovani delovanje takšnega parlamenta.

Državni zbor itak le životari; delalo se je jako malo, dasiravno trobijo sedaj nemški listi in nemški poslanci v svet, koliko so delali. Stori se pa ni nič, kakor da so se skovale neznatne postavice o krošnarji in nedeljskem počitku, ki so brez vsega pomena. Najvažnejše delo, proračun, je pa zaostalo. Morala bode zopet skrbeti za to, da bomo plačali davke, točka 14, kar je popolnoma nezakonito.

To vse kaže jasno, da ne bomo tudi v bodoče z našim parlamentom na boljšem. Državni zbor, kakor je sedaj, ne more ne živeti ne umreti. Dobil bi novih močij, če bi

se obnovil. K temu pa je potreba novega volilnega reda — s splošno volilno pravico.

Tudi pri nas so razmere jako žalostne. Vse dela v mestih in trgih proti slovenskemu narodu, ki je večinoma kmetskega stanu. Položaj kmetijstva je pa do cela obupen. Kmetijstvo hira tako, da je kmetsko ljudstvo primorano izseljevati se v Ameriko. Deloma pa gre v mesta in trge in se izneveri narodu. Na deželi ni delavcev, radi tega se delo na polju ne more vršiti pravočasno in zaostaja. Kmet pa tudi nima nobene zaslombe od nemške deželne večine. Ta večina, ki za Slovence sploh nima nobenega srca, se sploh ne zmeni za kmeta in dela le v korist mest in trgov. Veliki deželni davki se potrošijo večinoma za nepotrebne nemške zavode v trgih in mestih. Posebno je pokazala ta nemška večina svojo naklonjenost do kmetskega stanu, ko je hotela vpeljati nov volilni red. Predlagala je, da se število poslancev v mestih in trgih še pomnoži, a v kmetijskih skupinah, ki so že itak sedaj jako na slabem, naj še ostane pri starem; poleg tega so zahtevali 6 virilnih glasov, tako, da se jim je očitalo, da se dajo vratarju virilni glas; saj se je že nemška ljudska stranka z njim dala slikati. (Splošna veselost in smeh.) Nemci naravnost nečejo nove pravične volilne prenosove.

Državni poslanec povdarja, da je za nas Slovence v takih nesrečnih časih pač najbolje, da se združujemo vsi sloji in se združeni ne umaknemo sovražniku. To združenje bode moč in le lastna moč nas reši. Če si pomagamo sami, pomagal nam bode tudi Bog.

Govornikove besede so se glasno odobraval. O razmotrivanju g. dr. Rosine, ki je prav natanko orisal naše slovensko šolstvo, se spregovorimo. Na tem shodu so se soglasno sprejele te-le resolucije:

1. Volilci iz Ruš in bližnje okolice izražajo svojemu drž. in dežel. poslancu popolno zaupanje in ga prosijo, da dela s svojimi tovariši Jugoslovani vedno z vso energijo, da dosežejo Slovenci svoje pravice.

2. Volilci iz Ruš in bližnje okolice zahtevajo solidarno s svojim poslancem, da se uvede za volitve v drž. in dežel. zbor splošna, jednaka volilna pravica.

3. Volilci iz Ruš in bližnje okolice zahtevajo od vlade, da se jim ustanove slovenske srednje, gospodarske in obrtne šole, ker ne morejo nikdar upati, da bi v svojo samoizobrazbo dobili takih šol ali takšne zaslombe od dežele.

4. Volilci iz Ruš in bližnje okolice se zgražajo nad grdimi napadi nemških štajerskih časopisov na slovenski narod in obljubujejo, da bodo odgovarjali na te narodne napade le na gospodarskem polju z geslom: »Svoji k svojim.«

5. Tukajšnji volilci zahtevajo od vlade v vseh uradih in šolah na Spod. Štajerskem uradnikov, ki razumejo jezik naroda in so mu naklonjeni.

6. Zbrani zborovalci izražajo željo, da slovenski poslanci ne opuste zahteve, dokler se ne ustanovi vseučilišče v Ljubljani.

Desetletnica Savinske podružnice „Slovenskega planinskega društva“.

Kakor je našim čitateljem znano iz časniških poročil in iz spisa v predlanskem Mohorjevem koledarju, mnogim pa tudi iz lastnega opazovanja — imamo Slovenci društvo, ki skrbi za razkrivanje naših planin in za udobnejše potovanje v istih: »Slovensko planinsko društvo«. Ako si prejšnje čase šel v planine uživati sveži zrak in obsežen razgled ter občudovat stvarstvo božje, si se gotovo radoval nad krasotami in čudesi, katere je Vsemogočni vstvaril ravno v naših krajih, ali na tistem te je peklo v tvojem narodno čutečem srcu, ko si našel povsod